

Ambitne plany nowego czeskiego rządu

Jakub Groszkowski

W Czechach trwają końcowe prace nad założeniami programu nowego rządu centroprawicowego. Koalicję tworzą Obywatelska Partia Demokratyczna (ODS), TOP 09 i Sprawy Publiczne (VV), które w wyborach 28–29 kwietnia uzyskały większość w Izbie Poselskiej. Priorytetem rządu formowanego przez lidera ODS Petra Neczasa, który 28 czerwca otrzymał nominację na premiera, będzie uzdrowienie finansów publicznych, dokończenie reformy emerytalnej i walka z korupcją. Partie uzgodniły już nazwiska kandydatów na ministrów, którzy w przyszłym tygodniu mają otrzymać nominacje z rąk prezydenta.

Centroprawicowa koalicja dysponuje większością 118 głosów w 200-osobowej Izbie Poselskiej i może liczyć na przychylność prezydenta Vaclava Klause. Stabilność rządu będą jednak osłabiać ambicje liderów ugrupowań koalicyjnych, rywalizujących o przywództwo na czeskiej prawicy.

Negocjacje koalicyjne

Po wyborach konserwatywne ODS i TOP 09 wraz z centrową partią Sprawy Publiczne powołały szereg zespołów eksperckich, których celem było szczegółowe opracowanie planów przyszłego rządu oraz podział stanowisk w rządzie i parlamencie. Podczas negocjacji premier Neczas i ODS musieli ustępować koalicjantom, którzy mimo słabszego wyniku wyborczego potrafili przeforsować większość swoich postulatów. ODS poniosła dwie prestiżowe porażki. Pierwsza dotyczyła obsady stanowiska ministra spraw wewnętrznych, na którego czele stanie lider Spraw Publicznych Radek John. Jego partia, ściśle powiązana z największą w Czechach agencją ochrony (ABL), zagroziła, że bez tej nominacji nie wejdzie do rządu. Druga porażka dotyczyła resortu finansów, kluczowego ze względu na planowane reformy. Mimo oporu ODS, na jego czele stanie jeden z liderów TOP 09 Miroslav Kalousek. W obu tych resortach ODS obsadzi stanowiska wiceministrów, co ma pomóc premierowi zachować kontrolę nad tymi ministerstwami. Rozwiązanie to może być jednak zarzewiem sporów kompetencyjnych. Ostatecznie ODS poza premierem będzie reprezentowało pięciu ministrów, TOP 09 pokieruje pięcioma resortami, a VV – czterema (zob. Aneks).

Ambitne plany oszczędnościowe

Głównym celem nowego rządu jest walka z deficytem finansów publicznych. Koalicjanci uzgodnili, że ubiegłoroczny poziom 5,93% PKB postarają się ograniczyć do 4,6% PKB w 2011 roku, a dwa lata później zredukować deficyt finansów publicznych do poziomu 3%. Tym samym ma zostać spełnione jedno z kryteriów konwergencji, jednak gabinet nie zamierza określić terminu przyjęcia wspólnej europejskiej waluty. Warunkiem ograniczenia deficytu są znaczące cięcia wydatków państwa. W przyszłym roku resort finansów zamierza zaoszczędzić 2,1 mld euro, głównie poprzez ograniczenie świadczeń socjalnych i znoszenie ulg podatkowych. Rząd chce zarazem stymulować ożywienie gospodarcze poprzez liberalizację prawa pracy.

W dalszej perspektywie nowy gabinet planuje reformy systemowe, w tym dokończenie reformy emerytalnej i wprowadzenie odpłatności za studia. Zdaniem koalicjantów oszczędności przyniesie także walka z korupcją – zaostrzenie kar, wprowadzenie instytucji świadka koronnego i zwiększenie kontroli nad urzędnikami. Jednym z niewielu obszarów, nie objętym w koalicyjnych zamierzeniach redukcją wydatków jest edukacja. Centroprawicowi liderzy zdecydowali się przesunąć ponad 82 mln euro z budżetu Ministerstwa Obrony do resortu szkolnictwa, wychodząc tym samym naprzeciw wyborczym postulatam VV. Cięcia mają ominąć też rządowe wydatki na projekty infrastrukturalne.

Pozostałe ustalenia

Istotne miejsce w planach nowego gabinetu zajmują kwestie energetyczne. Koalicja zamierza skupić się na rozbudowie i modernizacji elektrowni jądrowych w Temelinie i Dukovanach. Pełnomocnikiem rządu odpowiedzialnym za te kwestie został Vaclav Bartuszk, dotychczasowy specjalny przedstawiciel ds. bezpieczeństwa energetycznego w MSZ. W przeciwieństwie do poprzedniego gabinetu nowy rząd zamierza utrzymać limity wydobycia węgla brunatnego na obszarach, na których budzi to kontrowersje.

Dość ogólnikowe są ujawnione ustalenia koalicyjne dotyczące spraw zagranicznych. Wyznaczony na nowego ministra spraw zagranicznych Karel Schwarzenberg z TOP 09 zapowiada przede wszystkim kontynuację dotychczasowej polityki – starania o wzmacnianie sojuszu transatlantyckiego i dbanie o interesy nowych członków w UE. Koalicjanci postanowili o likwidacji stanowiska ministra ds. europejskich. Najprawdopodobniej problematyka europejska znajdzie się w kompetencjach MSZ, co dodatkowo wzmocniłoby pozycję TOP 09 względem ODS. W trakcie negocjacji potwierdzono również, że koalicja będzie zabiegać o utrzymanie wyłączenia Czech z obowiązywania unijnej Karty Praw Podstawowych. Krok ten należy odczytywać jako gest w stronę prezydenta Vaclava Klause.

Koalicja chce także inicjować zmiany ustrojowe. Zamierza przeforsować wprowadzenie powszechnych wyborów prezydenta i ograniczenie możliwości stosowania niekonstruktywnego wotum nieufności. Zapowiedziano prace nad wprowadzeniem możliwości głosowania za pośrednictwem Internetu. Centroprawicy brakuje dwóch posłów do większości konstytucyjnej, dlatego ewentualne zmiany wymagać będą poparcia polityków opozycji.

Wnioski

Plany zdecydowanych oszczędności budżetowych nie stanowią niespodzianki, gdyż nawiązują do zapowiedzi formułowanych przez centroprawicę przed wyborami. Należy się spodziewać, że dysponująca najliczniejszym klubem w Izbie Poselskiej Czeska Partia Socjaldemokratyczna (CSSD) przed jesiennymi wyborami samorządowymi będzie szukać poparcia, wykorzystując krytykę projektów oszczędnościowych, mobilizując m.in. związki zawodowe i organizacje studenckie. Koalicja dysponuje jednak solidną większością w parlamencie i może liczyć na przychylność prezydenta. Sukces planowanej reformy finansów publicznych będzie w dużej mierze zależał również od dynamiki ożywienia gospodarczego w krajach UE, gdyż udział eksportu w czeskim PKB sięga 80%.

Aneks

Podział tek ministerialnych

Obywatelska Partia Demokratyczna (ODS):

Premier: **Petr Neczas** – przewodniczący ODS, były wiceminister obrony, później wicepremier i minister pracy w rządzie Mirka Topolanka

Ministerstwo Obrony: **Alexandr Vondra** – dyplomata, były minister spraw zagranicznych i wicepremier ds. europejskich w trakcie czeskiej prezydencji w rządzie Mirka Topolanka

Ministerstwo Przemysłu i Handlu: **Martin Kocourek** – ekspert ekonomiczny ODS, przewodniczący rady nadzorczej państwowego koncernu CEZ

Ministerstwo Rolnictwa: **Ivan Fuksa** – były wiceminister finansów, samorządowiec, wiceprzewodniczący rady nadzorczej CEZ

Ministerstwo Sprawiedliwości: **Jirzi Pospiszil** – wiceprzewodniczący ODS, były minister sprawiedliwości w rządzie Mirka Topolanka

Ministerstwo Środowiska: **Pavel Drobil** – wiceprzewodniczący ODS, członek rady nadzorczej państwowego przedsiębiorstwa Lasy Republiki Czeskiej, zwolennik energetyki jądrowej

TOP 09:

Ministerstwo Finansów: **Miroslav Kalousek** – współtwórca i wiceprzewodniczący TOP 09, były wiceminister obrony, później były minister finansów w rządzie Mirka Topolanka

Ministerstwo Kultury: **Jirzi Besser** – lekarz, samorządowiec, jedyny członek rządu, który był w partii komunistycznej (krótko w 1989 roku)

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej: **Jaromir Drabek** – wiceprzewodniczący TOP 09, były szef czeskiej Izby Gospodarczej

Ministerstwo Spraw Zagranicznych: **Karel Schwarzenberg** – były szef kancelarii prezydenta Vaclava Havla i minister spraw zagranicznych w rządzie Mirka Topolanka

Ministerstwo Zdrowia: **Leosz Heger** – były szef Szpitala Uniwersyteckiego w Hradec Kralove

Sprawy Publiczne (VV):

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego: **Kamil Jankovsky** – biznesmen, ekspert gospodarczy VV, jeden z głównych sponsorów partii

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych: **Radek John** – przewodniczący VV, były popularny dziennikarz śledczy prywatnej stacji telewizyjnej,
Ministerstwo Szkolnictwa, Młodzieży i Wychowania Fizycznego: **Josef Dobesz** – wiceprzewodniczący VV, ekspert tej partii ds. edukacji, powiązany z agencją ochrony ABL
Ministerstwo Transportu: **Vit Barta** – były właściciel największej w Czechach agencji ochrony – ABL (swoje udziały przekazał bratu), jeden z głównych sponsorów VV